

Heinäpään palloilualueen jalkapallostadionin luontoselvitys

OTC Stadion Oy

Projektinnumero: 101017167

12.8.2021

Tekijät

FM, luontokartoittaja (EAT) Sari Ylitulkki

FM Taru Suninen

Tarkistaja

FM Ella Kilpeläinen

AFRY Finland Oy:n projektinumero on 101017167.

Pohjakartat ja ilmakuvat: Maanmittauslaitoksen peruskartta-aineisto, avoin data 2021.

Sisällys

1	Tehtävän kuvaus	3
2	Aineisto ja menetelmät	3
3	Suojelualueet	4
4	Kasvillisuus ja luontotyytit	4
4.1	Luonnonoloista	4
4.2	Yleiskuvaus	5
4.1	Huomioitavat kohteet	8
5	Linnusto ja muu eläimistö	8
6	Maisema	9
7	Yhteenveto ja suositukset maankäytön suunnittelulle	11
8	Lähdeluettelo	13

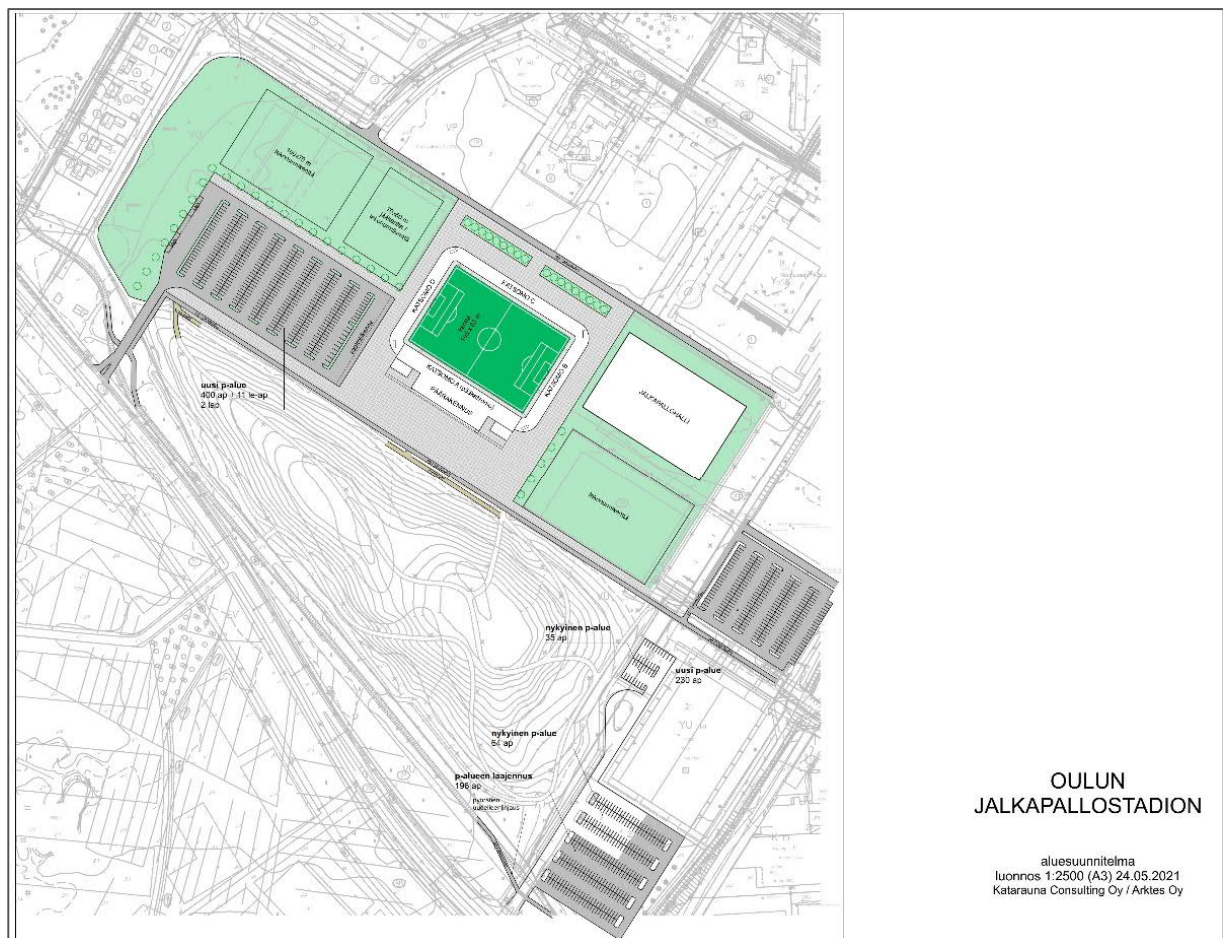
Liitteet

1. Selvitysalueen rajausta ja huomioitavat kohteet (kartta A4).

1 Tehtävän kuvaus

Oulun Heinäpään urheilukeskuksen palloilualueelle on käynnistymässä asemakaavan muuttaminen jalkapallostadionin suunnitteluun liittyen. Tämä luontoselvitys on laadittu kaavoituksen perusselvitykseksi.

Luontoselvitys on laadittu alla olevassa kuvassa esitetylle alueelle, joka kattaa kenttäalueet (vihreällä pohjalla) ja paikoitusalueet (harmaalla). Aluerajaus on esitetty myös liitteessä 1.

Kuva 1-1 Suunnitelma ja tarkastelualueen rajaus.

2 Aineisto ja menetelmät

Luontoselvitystä varten käytiin läpi mm. seuraavat lähtöaineistot:

- kartat ja ilmakuvat, vanhat kartat
- tiedot aluemaisista suojelukohteista, tärkeistä lintualueista ja luonnonmuistomerkeistä
- suojellisesti huomioitavien lajien havaintotiedot
- VILMO-suunnitelma (Oulun viheralueverkosto ja luonnon monimuotoisuus)

Alueelle tehtiin maastokäynnit 22.7. ja 12.8.2021 (FM biologi, luontokartoittaja EAT Sari Ylitulkkila, maastokäyntien yhteiskesto reilut 3 h). Maastokäynneillä tarkasteltiin alueen luonnon yleispiirteet, määritettiin luontotyypit ja tehtiin huomioita alueen kasvilajistosta. Maastossa tehtiin muistiinpanoja ja otettiin valokuvia.

Alueen eläimistöä on käsitelty tässä selvityksessä olemassa olevan tiedon perusteella. Lisäksi on tehty yleispiirteiset huomiot alueen maisemaan liittyen.

3 Suojelualueet

Lähin Natura 2000 -alue (FI1103004 Oulujoen suisto, SAC) sijaitsee Hartaanselän ja Rommakkoselän ympäristössä noin kilometri hankealueelta luoteeseen. Seuraavaksi lähin Natura-alue (FI1103000 Kempeleenlahden ranta, SAC/SPA) sijoittuu yli 2,5 kilometriä etelän suuntaan, samalla alueella sijaitsevat myös lähimmät luonnonsuojelualueet ja suojeluohjelmakohteet (SYKE 2021).

Kansainvälisesti tärkeiden lintualueiden rajaus (IBA, Oulun seudun kerääntymisalue, kohde 28) sijaitsee Kempeleenlahdella, yli kilometri hankealueelta lounaaseen. Suomen tärkeiden lintualueiden rajaus (FINIBA, Oulun seudun kerääntymisalue, kohde 810447) sekä lähin maakunnallisesti tärkeä lintualue (MAALI, Oulun seutu, kohde 810230) kattavat koko Nuottasaaren edustan merialueen ja rannikkoalueita. Nämä rajaukset sijaitsevat noin 600 metriä tarkastelualueelta pohjoiseen ja etelään (BirdLife Suomi ry 2021).

Selvitysalueelle ei ole merkitty suojelumerkintöjä hyväksytyyn Uuden Oulun yleiskaavaan 2030 (Oulun kaupunki 2021).

4 Kasvillisuus ja luontotyypit

4.1 Luonnonoloista

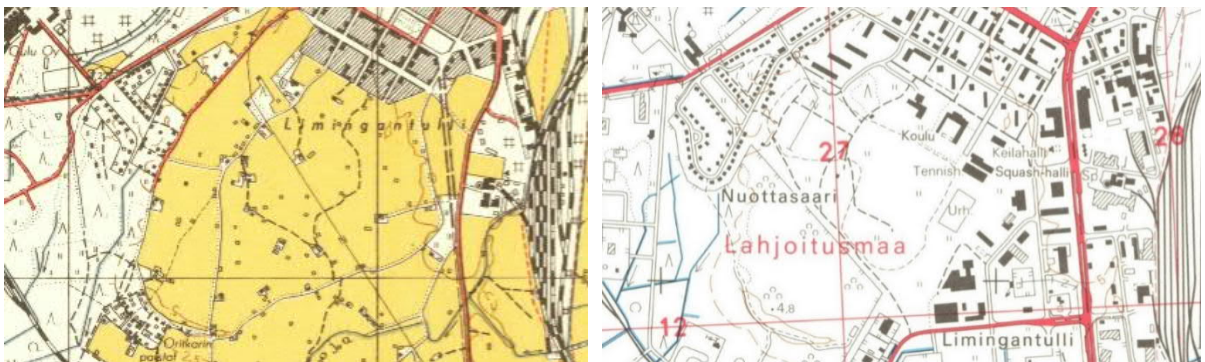
Tarkastelualue kuuluu kallioperältään lähes kokonaan Muhoksen muodostuman hiekkakivialueeseen, joka on silttiä ja savikiveä. Maaperää muodostavat alueella pääosin karkea hieta ja täytemaa (GTK 2021). Alueella ei sijaitse luokiteltuja pohjavesialueita tai valtakunnallisesti arvokkaiksi luokiteltuja geologisia kohteita (SYKE 2021).

Alue kuuluu keskiboreaaliseen Pohjanmaan metsäkasvillisuusvyöhykkeeseen (3 a, Maanmittauslaitos 2021). Tarkastelualue sijaitsee Perämeren rannikkoalueen (84) ja Oulujoen vesistön (59) päävesistöalueiden rajalla (SYKE 2021).

4.2 Yleiskuvaus

Tarkastelualue on pitkälle muokattua käyttömaa-aluetta, jonka kasvillisuutta leimaa vahva kulttuurivaikutus. Tasamaisella alueella on laajoja nurmikenttiä, haljeja, asfaltoituja parkkialueita, hiekkapintaisia ulkoilureittejä, pihanurmia, täytemaakeä sekä piennaralueita. Alueen pohjois-luoteispäässä on niittyalue ja kasvittunutta täytemaata/joutomaata.

Kuvassa (Kuva 4-1) on esitetty alueen vanhat kartat vuosilta 1953 ja 1981. Aluetta hallitsivat vielä 50-luvulla laajat pelto- ja niittyalueet.

Kuva 4-1 Vanhoja karttoja, vasemmalla kartta vuodelta 1953 ja oikealla vuodelta 1981 (Maanmittauslaitos 2021).

Urheiluhalleja ympäröivillä kasvipeitteisillä alueilla on lähinnä hoidettuja pihanurmia ja puuistutuksia (mm. kuusi, lehtikuusi, lehmus, jalava ja pilvikirsikka, Kuva 4-2). Niittään hoidettujen kevyen liikenteen väylien pientareiden lajistoa ovat mm. apilat, syysmaitiainen, voikukka, silmäruoho, pelto- ja pihasaunio, piharatamo, kannusruoho, puna-ailakki, rönsyleinikki, kultapiisku, peltokorte ja monet heinät.

Kuva 4-2 Pihanurmikoita ja puuistutuksia (vasen), oikealla niitettyä piennarta.

Niittämättömien pientareiden ja ojanvarsien korkeakasvuisempaa ruohostoa muodostavat mm. mesiangervo, vadelma, nokkonen, pujo, koiranputki, maitohorsma, pietaryrtti sekä heinistä mm. juolavehänä ja korpikastikka (Kuva 4-3).

Kuva 4-3 Korkeakasvuisempaa piennarta (vasen), oikealla ojan reunan kasvillisuutta.

Tarkastelualueen pohjoispäässä on niittyalue, joka ei ole urheilukäytössä (Kuva 4-4). Niitty on heiniä ja pääosin pienruohoja kasvavaa tuoretta niittyä, jolla on myös kaksi kookasta ja leveää pihlajaa sekä kaksi poppelia. Kenttäkerroksen lajistoon kuuluvat mm. timotei, kissankello, siankärsämö, sarjakeltano, nurmirölli, nadat, pietaryrtti ja hiirenvirna. Pohjakerroksessa kasvaa paikoin sammalia. Jälkimmäisellä maastokäynnillä alue oli niitetty.

Kuva 4-4 Kuvia niityltä, ruohokasveista sarjakeltano ja kissankello kukkivat.

Tarkastelualueen luoteispäässä on vanhoja täytemaakasoja ja kasvijätettä (Kuva 4-5). Joutomaa-alueen puustoa muodostavat koivun lisäksi pihlaja, tuomi ja pajut. Korkeaa kenttäkerrosta hallitsevat nokkonen, maitohorsma, koiranputki, ukonputki, pelto-ohdake, maitohorsma ja heinät.

Kuva 4-5 Luoteispään joutomaita.

Alueen länsipäässä sijaitsevan täytemaamäen pohjoisosan kenttäkerrosta muodostavat mm. pietaryrtti, sarjakeltano, maitohorsma, voikukka, pelto-ohdake, hii-renvirna sekä nadat ja muut heinät. Rinteellä kasvaa muutamia koivuja ja pihlajia. Nuottasaarentien ja viereisen pyörätien varrella on lehtikuusia, tuomia ja koivuja (Kuva 4-6).

Kuva 4-6 Kuvia selvitysalueen länsipäästä. Vasemmalla täytemaamäkeä ja oikealla Nuottasaarentien lehtikuusia.

Tarkastelualueen länsipäässä sijaitsee kahden vieraslajien esiintymiä, komealupii-
 nia ja laaja kasvusto viitapihlaja-angervoa (Vieraslajit.fi 2021, Kuva 4-7). Esiinty-
 mistä on tehty vieraslaji-ilmoitukset.

Kuva 4-7 Vieraslajeja, vasemmalla komealupiini ja oikealla viitapihlaja-angervo.

4.1 Huomioitavat kohteet

Tarkastelualueella ei sijaitse luonnonsuojelulain (4:29 §) mukaisia suojeltavia luontotyyppisiä, vesilain (2:11 §) mukaisia suojeltavia vesiluontotyyppisiä, metsälain (3:10 §) mukaisia metsäluonnon erityisen tärkeitä elinympäristöjä tai suojeltuja luonnonmuistomerkkejä (luonnonsuojelulaki 3:23 §; Oulun kaupunki 2021).

Suomen lajitietokeskuksen havaintotiedoissa on hankealueelta ja sen ympäristöstä runsaasti vanhoja kasvihavaintoja. Lajien joukossa ei ole suojelullisesti huomioitavia lajeja (tarkistettu 20.7.2021).

Tuore niitty on arvioitu uhanalaiseksi luontotyyppiä (äärimmäisen uhanalainen, CR, Kontula & Raunio 2018). Niittyalueen raja-
 us on esitetty kartalla (liite 1).

5 Linnusto ja muu eläimistö

Heinäpään alueella pesivä linnusto on rakennetulle ympäristölle tyypillistä lajistoa, mutta muuttoaikoina alueella voi esiintyä myös harvalukuisempia lajeja. Heinäpää kuuluu kokonaisuudessaan 10 x 10 kilometrin lintuatlas -laskentaruutuun, jossa on pesinyt vähintään 99 eri lintulajia viimeisimmän lintuatlaskartoituksen mukaan (Valkama ym. 2011). Kaava-alueella pesii suojelullisesti huomionarvoisia räystäs- ja haarapääskyjä (erittäin uhanalainen, EN ja vaarantunut, VU) sekä mahdollisesti tervapääskyjä (erittäin uhanalainen) rakennusten räystäiden alla. Lisäksi avoimien alueiden reunamilla voi pesiä ihmisvaikutusta sietäviä lajeja kuten västäräkkejä (silmälläpidettävä, NT). Muuttoaikoina avoimet nurmikentät voivat houkutella joi-
 tain lajeja, kuten kottaraisia, järripeippoja ja kuoveja, levähtämään lyhytaikaisesti ruokailemaan alueella (Suomen Lajitietokeskus 2021).

Alueen muu eläinlajisto koostuu kaupunkien lähialueille tyypillisistä lajeista. Alueella esiintyy muun muassa satunnaisesti kettuja, rusakoita sekä jyrsijöitä. Luontodirektiivin liitteen IV (a) lajeista alueella voi liikkua satunnaisesti lepakoita. Esimerkiksi selvitysalueen ulkopuolella, Niilontien vanhoissa piharakennuksissa saattaa olla lepakoille soveltuvia päiväpiiloja. Suomen Lajitietokeskuksen (2021) tietokantaan ei kuitenkaan ole kirjattu lepakkohavaintoja.

Maastokäynnillä alueella havaittiin lennossa muutamia haarapääskyjä, kottarainen, harakoita (silmälläpidettävä) ja kesykyyhkyjä.

Kaavamuutoksen kohteena oleva alue on täysin ihmisen muokkaamassa ympäristössä, eikä siihen kohdistu linnuston tai muun eläimistön kannalta huomionarvoisia alueita.

6 Maisema

Selvitysalueen maisemaa tarkasteltiin hyvin yleispiirteisesti kasvillisuusselvityksen yhteydessä. Selvitysalue kuuluu Pohjanmaan maisemamaakuntaan, tarkemmin Pohjois-Pohjanmaan jokiseudun ja rannikon alueeseen (Ympäristöministeriö 1993). Museoviraston karttapalvelun (2021) tietojen mukaan alueelta tai sen lähiympäristöstä ei tunneta kiinteitä muinaisjäännoksiä. Alueella ei myöskään ole valtakunnallisesti merkittäviä rakennettuja ympäristöjä tai suojeltuja rakennuksia.

Tarkastelualue on pinnanmuodoiltaan tasaista kenttää ja muodostaa laajan, avoimen maisematilan (Kuva 6-1). Maisemassa erottuvat urheiluhallien lisäksi erityisesti lännenpuoleinen täytemaamäki sekä muutamat kookkaammat yksittäiset puut (Kuva 6-1, Kuva 6-2, Kuva 6-3, liite 1).

Kuva 6-1 Urheilukenttiä, kuvissa taustalla täytemaamäki.

Kuva 6-2 Vasemmalla tarkastelualueen pohjoisosan niitty, jolla kasvaa kaksi leveää pihlajaa. Oikealla alueen koillisreunan kookas yksittäinen kuusi.

Kuva 6-3 Alueen länsipään kookas ja erikoinen mänty pyörätien varressa.

Tarkastelualue on merkitty uuteen Oulun yleiskaavaan merkinnällä VU (*urheilu- ja virkistyspalvelujen alue*, vihreällä Kuva 6-4). Uuden Oulun yleiskaavaan liittyvässä, vuonna 2014 hyväksytyssä VILMO-suunnitelmassa (Oulun viheralueverkosto ja luonnon monimuotoisuus, Oulun kaupunki 2021) tarkastelualueen länsiluoteisreunalla kulkee tärkeä viheralueverkoston osa (sininen pystyviivoitus), keskeisen kaupunkialueen sisäkehä (vihreä katkoviiva), joka jatkaa kaakon suuntaan täytemaa-alueen ulkoreunaa (Kuva 6-4). Viherkehä toimii alueella myös virkistysyhteytenä (Kuva 6-4, punaoranssi viiva).

Kuva 6-4 Yllä otteet VILMO-suunnitelman liitekartoista 2.1 ja 2.5. Punaoranssilla merkitty virkistysyhteys ja vihreällä katkoviivalla viherkehä (kartat: Oulun kaupunki 2021). Alarivissä kuvia yhteyden varrelta kenttien lounaisreunalta sekä tarkastelualueen länsi-luoteispäästä.

7 Yhteenveto ja suositukset maankäytön suunnittelulle

Oulun Heinäpään urheilukeskukseen on käynnistymässä asemakaavan muuttaminen jalkapallostadionin suunnitteluun liittyen. Tämä luontoselvitys laadittiin kaavoituksen perusselvitykseksi.

Tarkastelualue on kauttaaltaan muokattua ja kulttuurivaikutteista. Tämän selvityksen perusteella hankkeen suunnittelussa on syytä huomioida seuraavat kohteet (kartalla liitteessä 1):

- alueen pohjoisosan niitty – suositellaan mahdollisuuksien mukaan säilytettäväksi. Kohde lisää alueen luonnon monimuotoisuutta ja on myös maisemallisesti huomionarvoinen.
- VILMO-suunnitelman viherkehä ja virkistysyhteys – suositellaan säilytettäväksi.

- Rakennusten räystäiden alla saattaa pesiä pääskylajeja. Jos muutostöitä tehdään touko-elokuussa rakennuksilla, on pesät säilytettävä ja pesintä huomioitava.

8 Lähdeluettelo

BirdLife Suomi ry 2021. Tärkeät lintualueet. <https://www.birdlife.fi/suojelu/alueet/>.

Kontula T. & Raunio, A. (toim.) 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus. Luontotyyppien punainen kirja. Suomen ympäristökeskus ja Ympäristöministeriö. Suomen ympäristö 5/2018. Osat 1 ja 2.

Maanmittauslaitos 2021.

Paikkatietoikkuna. <https://kartta.paikkatietoikkuna.fi/>

Vanhat painetut kartat. <http://vanhatpainetutkartat.maanmittauslaitos.fi/?lang=sv>

Museovirasto 2021. <https://kartta.museoverkko.fi/>

Oulun kaupunki 2021.

Oulun karttapalvelu. Karttatie. <https://kartta.ouka.fi/IMS/?layers=Opas-kartta&lon=Luonnonmuistomerkit&cp=7212032,474880&z=64>

Uuden Oulun yleiskaava. <https://www.ouka.fi/oulu/kaupunkisuunnittelu/uuden-oulun-yleiskaava>

VILMO. <https://www.ouka.fi/oulu/kaupunkisuunnittelu/vilmo>

Suomen lajitietokeskus 2021.

Havainnot. <https://laji.fi> (20.7.2021)

Linnut. <https://laji.fi/observation/list?informalTaxonGroupId=MVL.1&coordinates=64.999066:65.003878:25.44324:25.460568:WGS84:1&loadedSameOrBefore=2021-06-21> (21.6.2021)

SYKE 2021. Ympäristökarttapalvelu Karpalo. <https://wwwp2.ymparisto.fi/karpaloHtml5/html5viewer/?configBase=https%3a%2f%2fwwwp2.ymparisto.fi%2fkarpaloHtml5%2fH5cfg%2f5jv2bT6Mv6a223nUT>

Söderman, T. 2003. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi – kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. – Suomen ympäristökeskus. Ympäristöopas

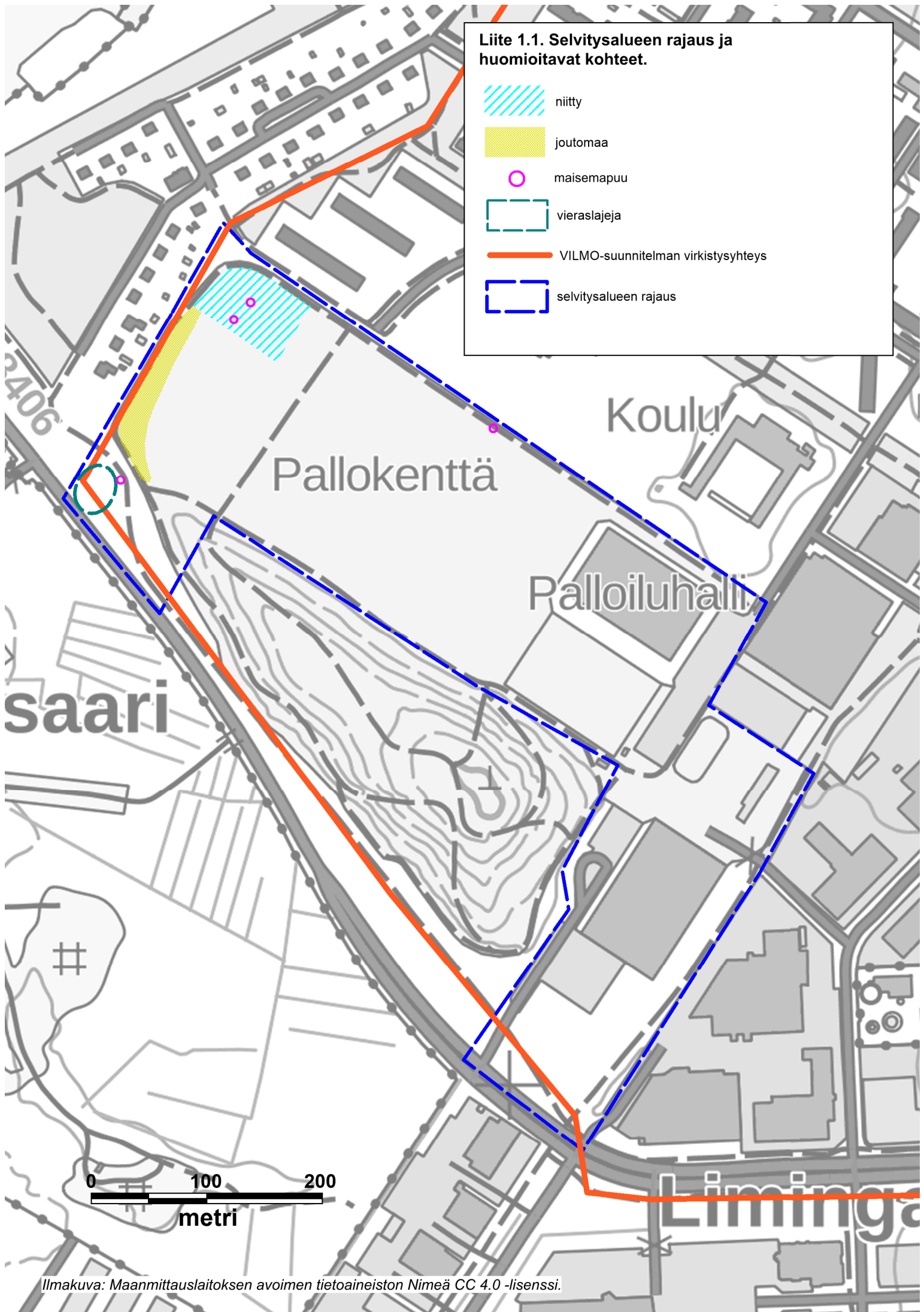
Valkama, J., Vepsäläinen, V. & Lehikoinen, A. 2011. Suomen III Lintuatlas. – Luonnontieteellinen keskusmuseo ja ympäristöministeriö. <http://atlas3.lintuatlas.fi> (21.9.2020) ISBN 978-952-10-6918-5.

Vieraslajit.fi 2021. <https://vieraslajit.fi/>

Ympäristöministeriö 1993. Maisema-alue työryhmän mietintö Osa I, Maisemanhoito. Ympäristöministeriön mietintö 66/1992.

Liite 1.1. Selvitysalueen rajaus ja huomioitavat kohteet.

- niitty
- joutomaa
- maisemapuu
- vieraslajeja
- VILMO-suunnitelman virkistysyhteys
- selvitysalueen rajaus

Liite 1.2. Selvitysalueen rajaus ja huomioitavat kohteet.

- niitty
- joutomaa
- maisemapuu
- vieraslajeja
- VILMO-suunnitelman virkistysyhteys
- selvitysalueen rajaus

0 100 200
metri